

po slovenskem Štajerju beračiti; ta služba je bila najboljša, kakor se je sam izustil; to je bila dobra pipa in papa in po vrhi se vsakdan goldinarček. Pa izkupila sta jo nekeje in sta bila baje temeljito prelasana: franciškan je zbežal v neki farož in ta je prisopilal domu. Nato je dobil neke tiste kupone od švicarskih ur; imel jih je polne žepa ponujal jih pred mašo in po maši kmetom, letal po celi fari, opeharil jih veliko nakar je sodnija to počenje prepovedala. Čez malo časa je že ponujal neke vožnje liste na Marija Brezje pa na te limance mu je šla samo neka stara terciarka. Ker mu ni ničesar po njegovi volji izteklo se je pred kratkim časom oženil in vzel eno kočarico s katero pa v taki zakonski ljubezni živi da morejo pogosto žandarji posredovati in da mora pri sodnji svoji zakonski polovici za podaljšanje ljubezni roko podajati... In to človeče spuje poštene ljudi. Fej!

Napredni možje.

Iz Središča. Dragi „Štajerc“, privoščiti nam količek v svojem listu, da se malo pritožimo o svojih razmerah. Mi Središčani živimo res v slabih razmerah ali tega smo si krivi le sami. Zakaj volimo to klerikalno-prvaško gospodo v občinski zastop? Pri nas so res čudni ljudje. Ta naši vse-mogočni župan Sinko in njegov svetovalec možičel Kolarič nabereta svojo zlahtno in botre in potem naj ljudstvo posiloma voli. Ni čuda, da se polovica volilcev ne udeleži volitve. In tistim, kateri volijo proti njima, Bog pomagaj! Ni jim za obstati v občini. (Slučaj suženstva Kočevarice) Zdjaj se zopet bližujejo volitve. Sinko postaja nekoliko hladnejši in se prilizuje občanom, da bi jih zopet zvalil na led. Ali zapomni si, Sinko, mi te poznamo, kak plič si. Ljudje si pripovedujejo tudi, da Sinko ni več posestnik, da je prodal svojo zadolženo posestvo sinu in potem nima pravice do županskega sedeža. Ali je to res? Kdor ve, naj poroča. Toraj opozarjamo c. kr. okrajn glavarstvo, naj se prepriča o tem. Ta Sinko se hvali v „Narodnem listu“, da je naprosil zgodovinsko društvo v Mariboru da preišče in spopolni zgodovino trga Središče. Mi smo radovedni ali bode zgodovina povedala, kam je prešlo onih 60.000 kronic občinskega denarja. Središka občina je slovela nekaj kot bogata občina, imela je mnogo zemljišč in 60.000 kron gotovega denarja. Žalibog, zdaj pa ima v denarnici pajčevino, na zemljišču pa lepo število tisočakov vknjiženega dolga. Tako ravna prvaška družal! Zatorej Središčani pozor! Vsak, ki ima količjak napredne misli, naj ne zamudi priložnosti pri volitvah, da se odkrižamo tega prvaškega rogovileža Sinkota. Zdjaj si še poglejmo njegovega svetovalca in kasira Kolariča. Ta prvaški miglec vedno hujska proti „Štajercu“. Nedavno je privabil v svojo klet Jakoba Horvata p. d. Slosar, naročnika „Štajerca“. Tukaj pri dobri kapljici mislil je na popolni uspeh; ali varal se je močno. Hujskal je namreč proti nemški šoli in „Štajercu“. Na vse mogoče načine je nagovarjal Horvata, naj opusti „Štajerca“, toda Horvat ostane trdnega prepričanja in odgovori: „Štajerc“ je hvale vreden, je najboljši list na Spodnjem Štajerskem. Jaz ga ne zapustim, dokler živim in ga vsakemu priporočim.“ Tak odgovor naj dobi vsak prvaški hujskač in hujskanju bode enkrat konec. Nadalje je hujskal ta pritlikavi kričač pri občinskem mlinu. Po naključju je našel v hiši občinskega mlina na mizi „Štajerca“. Seveda ga je skrbno prečital in potem gre nad mlinarskega vodnika g. Matija Pevca in pravi, zakaj vendar ne odstrani „Štajerca“. Ali napredni mlinar mu odgovori: Ker je „Štajerc“ odkritosrčen in resničen list, zato ga ne odstranim. Temu prisomojenemu prvaškemu hujskaču pač povsod spodleti. Od tega brihtnega pebiča bi vam lahko še mnogo napisal pa mi prostora primanjkuje ker moram zdaj še za ušesa prijeti našega učitelja gizdalina Koseja. Ta učitelj se je lansko leto svetega slika v „Slov. Gospodarju“, zdaj pa se sliši kak prijatelj da je svoji podrejeni deci; nazivlja jo namreč z raznimi primiki, s katerimi je smeši kakor n. pr. učenca Matija Dečko ključ vedno za „Japa“. Ali bi bilo tebi po volji, če bi te učenci nagovarjali namesto gospod učitelja „Koseja“ ali „goričanca“? — Zapomni si to in postopaj zanaprej pametneje, da ne bo imel „Štajerc“ s teboj dela.

Napredni Središčani.

Iz Vrbske okolice. Ljubi „Štajerc“! Nisem več mlad, znam samo slovensko čitati, bil sem čez 16 let naročnik „Mira“ in sem mu verjel vse, kar je prinesel. Sicer so mi pravili nekateri Vrbljani, da ni resnično, kar stoji v „Miru“. Ali jaz sem tekel k fajmostru in glej, — fajmošter mi je rekel, da je Mir edini list, ki dela za Boga, domovino in naš denarni žakelj, pardon! — in našo vero. „Štajerc“ je seveda najhujši in najnevarnejši list, — tako mi je pravil fajmošter. Rekel je, da je „Štajerc“ nevaren, kajti ta „giftna krota“ razkrinka nevsmiljeno vse farške lumparije. Fajmostru se je gotovo pamet ostavila. Ali res je, da je to dejal! Jaz zato nisem mogel razumeti, zakaj je župnik govoril o farških lumparijah in denarnemu žaklju. Hotel je na vsak način resnico povedati in ko jo je povedal, se je spomnil, da prvaški duhovnik resnice sploh govoriti ne sme. Par dni pozneje mi je prinesel sosed „Štajerca“. In glej, našel sem v tem „Štajercu“ veliko lumparij, ali našel sem le resnico. Odslej verujem le duhovnikom starega kopita, ki se ne vtikajo v politiko, in zato ne morem slišati več pridige hujskačev v duhovski suknji. Raje ne grem v cerkev, kakor da bi poslušal raz lece psovke čez politične nasprotnike... Res, eden od drugega živimo, Nemec od Slovenca, Slovenec pa od Nemca, — zato pa je vse prvaško-farško hujskanje gola sleparija. Dragi „Štajerc“, pisal sem ti to pismo, da izvedo ljudje, da postaja tudi pri nas — svetloba.

Tvoj najmlajši naročnik.

Radiše. Koroško. Dobili smo v sredo 6. t. m. novega župnika Janeza Kogelnika, ker je bila naša fara že od jeseni brez dušnega pastirja. Upamo, da bo se novi župnik obnašal kakor prejšnji velečastiti gosp. Čeh, kateri je bil pri nas skoz 5 let in ni se brigal za politiko, čeravno se je dr. Merda potrudil, da bi se župnik vtikal v politiko. Čestitamo farnanom v Galiciji k takemu plemenitemu duhovnu. Novemu gosp. župniku pa svetujemo, da posnemajo njih prednika, ne pa župnika Kaplana z Medgorjev, kateri je oskrboval našo faro nekaj mesecev in nas nadlegoval z agitiranjem za občinske volitve v Radišah. Gosp. Kaplan, če že ne morete mirovati v Medgorjah, pustite nas pri miru, saj smo tako vsi nemčurji in liberalci. Se razumemo?

Novice.

Tretji shod naše stranke. Preteklo nedeljo se je vršil v kazinski dvorani v Mariboru javni shod naše stranke. Obiskan je bil dobro, kajti dvorana je bila zasedena. Udeležili so se shoda zaupniki iz Maribora in mariborske okolice, iz sv. Ožbalda, Pesnice, sv. Lovrenca, sv. Kungunde, Vičаницe, Sv. Jurija, št. Ilja, Oplotnice, Konjice, iz zg. radgonskega okraja itd. Predsedoval je shodu ptujski župan g. Jos. Orng. V enournem govoru razjasnil je naš urednik Karl Linhart nalogo in pomen naprednega gibanja. Razložil je razvitek političnih strank na Štajerskem, Koroškem in Kranjskem, pojasnil današnje stanje teh političnih strank in popisal program naše „Napredne zveze“. Živahno odobravanje je sledilo predavanju. Govorili so še razni govrniki. Naposled je predlagal gospodar Girstmayer dvoje predlogov: 1. Shod se izjavi solidarnim s sklepi strankarskega zbora v Ptuj. — 2. Shod sklepa, postaviti kandidat „Štajerčeve“ stranke v vseh volilnih okrajih ter pripušča izbero kandidatov strankinemu vodstvo. — Oba predloga sta se ednoglasno sprejela. Zbor je imenoval potem celo vrsto farnih zaupnikov. Za okrajnega zaupnika za mariborski okraj je bil izvoljen g. Girstmayer. Skoraj vsi navzoči so pristopili z 1 ali več deleži našemu „tiskovnemu društvu“. Tako je končal ta shod zopet s polnim uspehom. Navdušenje je bilo veliko in plodovi našega dela se bodo kmalu pokazali. Naprejl!

Klerikalci in kmetje. Zavedni koroški kmet nam piše z ozirom na prihodnje državnozbornske volitve: V kratkem se bodo spet vršile volitve za državni zbor. Politikujoči farji in kaplančki in njih pristaše že agitirajo strastno. Vedno zagotavljajo da so najboljši prijatelji kmeta, da delujejo le v njegov prid itd. To je pa velika laž. — Klerikalci se kmeta le držijo, kadar nasledujejo sebične namene. Vedno govorijo, kako

delujejo za kmete, kako dobro se bode kmetom godilo, ako volijo moše, katere jim oni priporočajo — v resnici pa kmete le izkoriščajo in jih hočejo zopet v sužnost spraviti. Klerikalci so največji sovražniki malega posestva. To se prav jasno izvidi iz nekega članka v časopisu „Vaterland“, ki izhaja na Dunaju in je najmenitnejše klerikalno glasilo na Avstrijskem; ta list le škofji, prelati in višji zlahtniki podpirajo. Ta list je pisal v številki 28. izdani dne 24. januarja leta 1898 sledeče:

»Posamezna kmečka mala posestva nimajo za državo velike vrednosti. Po našem mnenju je za državo najkoristnejše, če se prav mnogo kmetij v eni roki združi kakor je n. pr. na Angleskem kjer je vsa dežela last zlahtnikov in kapitalistov, kmet pa je najemnik. Tudi je najbolje, če država ne zadržuje propad kmečkih posestev, ampak ga pospešuje s primernimi sredstvi. Ker kmet velikokrat ne more izhajati, se bode tim lažje odločil prodati svoje posestvo po nizki ceni. Svoj kruh pa si potem lahko na kak drug način prisluži. Mala posestva se imajo torej združevati v veleposestva. Če se je to zgodilo, se ima tudi pri nas upeljati tisti način obdelovanja polja (rabota in desetina) po najemnikih, kakor ga imajo na Angleskem, Italijanskem in na Ogerskem.«

Tako je pisal list pod vplivom jezuitov in plemenitažov, list ki uživa med klerikalci največ ugleda. Iz tega jasno razvidimo, da je želja klerikalcev, da se te kmetije združijo v rokah bogatih knezov, grofov, prelato ali samostanov! Kaj mislite, kmetje, ali je ta stranka pripravljena kmete zagovarjati in zastopati? Če pride kmet, ki si mora prislužiti svoj kruh v potu svojega obraza, po trdem delu v kako nesrečo, tako da mu preti nevarnost, izgubiti svoje imetje, svoj ljubljani dom, mu klerikalec ne bode pomagal, če ne vidi osebnega koristi, ker njegova stranka želi propad kmetkega stanu. Klerikalni poslanci so bili vselej za družitev kmečkih posestev v velike skupine in so v državnem zboru vedno zoper kmetom ugodne postavbe glasovali, to bodemo prihodnjik iz državnozbornskih štenografičnih dopisnikov dokazali. Kmetje, ako hočete izgubiti svoj dom, svojo prostost, ako hočete zopet postati tlačeni in dajati desetino in rabotovati kakor pred letom 1848, ako nimate skrbi in ljubezni do svojih otrok, katerim imate zagotoviti srečno bodočnost, ako hočete postati hlapi ali najemniki (štantmani) tam, kjer ste zdaj gospodarji, tedaj idite tja in volite od farjev postavljene klerikalne pristaše. Še vol bi si gotovo ne izvolil svojega mesarja!

Iz Spodnje-Štajerskega.

Klerikalni kandidatje se pričenjajo pojavljati. Doslej kandidirata „aufpuc-kmet“ Rošker za volilni okraj Maribor (levi breg), Sv. Lenart, Gor. Radgona in Ljutomer, — orehovski župan Francelj Pišek pa za okraj Maribor (desno obrežje), Slov. Bistrica in Konjice. Ni še natanko znano, kje bodo kandidirali kaplan Korošec, profesor Robič, hofrat Ploj in drugi gospodje, ki se imenujejo „klerikalni kmetje“. Stvar je za nas čisto jasna. Klerikalni kandidatje so kakor leseni bajaci, katere ima kaplanec Korošec na vrvi. Kamor potegne Korošec vrvi, tja se obrnejo ti gospodje. In kakor doma, tako bodo tudi v državnem zboru le mameluki kaplanskega politika, bodo tudi na Dunaju plesali po piščalki tega škofu in papežu nepokornega, v strupenem hujskanju zaslepljenega duhovnika... Sicer pa še ni 14. majnika! Tudi mi smo še tukaj in tudi mi hočemo izpregovoriti pošteno besedo. Ali mislite, da ne vemo, kaj je vaša slavna „kmetška zveza“? Ali mislite, da se bodo ovce kar same k mesarju podale? Ljudstvo ni več tiato pohlevno, z vsem zadovoljno ljudstvo, kakor popreje. In zdi se nam, da bodo politični bajaci Rošker in Pišek in vsi nasledniki kmalu uvideli, da je ljudstvo več kakor komanda politikujočih farjev!

Brežiški dr. Benkovič tožari. Načelnik prvaškega generalštaba v Rrežičah, vse-mogočni in vsevedoči nadklerikalec dr. Benkovič, je čutil potrebo, da se pred sodnijo — blamira. In storil je to, tako temeljito in lepo, da se mu mora pač celi svet smejati. Do kostij se je osmešil veleničeni ta gospod in Bog ga naj živi še 100 let, da bi nas v dolgočasnem življenju še opetovano s svojo nedoseženo modrostjo raz-

veselil... Kaj je bilo? No, prinesli smo svoj čas daljši dopis iz Brežic. V dopisu smo vzeli zaporedoma voditelje prvaštva pod poštno našo krtačo. Tudi Benkovič je prišel na vrsto. Ko bi mu naredili krivico, moral bi nas mož pred porotnike poklicati, da dokaže svojo nedolžnost. Ali tega noče naš prijatelj Benkovič. Vendar bi pa tako rad imel, da bi šel naš urednik v luknjo. Vsak človek ima svoje želje; prvi bi rad lepo ženo, drugi gleda bolj na denar, — eden bi rad zlato uro, drugi pa avtomobil, — Benkovič pa si želi iz dna svojega klerikalno-črnega srca, da bi šel zaradi njega naš urednik vsaj par dni v luknjo. Naš urednik je sicer do skrajnosti pohlevna dušica, ali tej vroči želji modrijana Benkoviča pa res noče ustreči. Ali k stvari! Rekli smo že, da bi nas moral poklicati Benkovič pred porotnike, ako smo mu napravili krivico. Ali te želje zopet nima ta brežiški možakar. In zato je tuhtal in tuhtal v svoji kleti podobni „pisarni“, pregledoval kazenski zakonik na vse strani in našel nakrat § 496. Ako opusjem koga na javnem kraju ali pred več ljudmi, potem sem kaznovan v zmislu tega § 496. To velja za psovke, za katere ne dopusti sodnija dokaz resnice. In ravno zato je dopadel ta § ljubkemu, sladkemu Benkoviču. V dotičnem dopisu je namreč našemu uredniku pero spodletelo in napisal je mesto dr. Benkovič nakrat „dr. Cvenkanič.“ In ta nedolžni „Cvenkanič“ je razjelil Benkoviča in Benkovič je tekel k mariborski sodniji ter nas tožil zaradi „Cvenkaniča.“ Za Benkovič-Cvenkaniča, odnosno za Cvenkanič-Benkoviča se je torej šlo. Benkovič ni „Cvenkanič“ in „Cvenkanič“ ni Benkovič. Pred vsem svetom porememo: Benkovič ni „Cvenkanič.“ Dragi „Cvenkanič“, oprostite da smo s svojim imenom „žalili“ Benkoviča Cvenkanič, ti nisi Benkovič in Benkovič ni Cvenkanič, — pa čeprav je suh in mu primanjkuje cvenka. Pohlevna dušica našega urednika Linhart je stala torej pred mariborskim sodnikom. In Benkovičov zastopnik je že veselja vrisal, ker je mislil, da bo Linhart zaradi „Cvenkaniča“ ričet papcal. Ali Bog že ve, kam udari. Sodnik je bil Slovenec in vendar, vendar je oprostil našega urednika Linharta popolnoma. Benkovič pa mora zaradi „Cvenkaniča“ Linhartove in svoje troške plačati. Dragi Benkovič, ti bodeš res „Cvenkanič“, ako tožariš še naprej tako modro... Tako je končala Benkovičeva tožba zaradi „Cvenkaniča.“ Žalostno za brežiškega generala, ali naš urednik je pripel domu: Pa smo fantje korajžni, pa že vemo zakaj...

Iz Kapele pri Brežicah se nam poroča, da agitira župnik Karlo Vreskar raz prižnice prav živahno za kandidata vseh farovških kuharic, za vsenogočnega dr. Benkoviča, kateremu se ne sme reči „Cvenkanič“, ker gre drugače takoj v Maribor tožiti. Vi, fajmošter Vreskar, bolje bi bilo, ko bi otroke v krščanstvu podučevali! Politika vas bode — upamo da kmalu, — iz Kapele pregnala in potem se predramite! Mi smo doslej molčali o župniku Vreskarju, čeprav so nam prihajale razne pritožbe. Ta možakar v črni suknji je n. pr. nabiral za glavni oltar in dobil v tej beraški, revni občini, v temu kraju, kjer je dovolj ljudi, ki danes ne vedo, kaj bodo jutri jedli, — nafehtal je torej v temu kraju dva tisoč in dva sto kron (2200 K). Zato je tudi oznanjeval v cerkvi, kdo in koliko je kdo za oltar dal. Seveda, ko bi vsi župljani take dohodke kakor župnik imeli, prišlo bi še več denarja skupaj! Toliko za danes. Mi smo miroljubni in zato molčimo o temu, kar je župnik Vreskar še storil. Ali, — svaka sila do vremena! Ako bi Vreskar ne postal pametnejši, pridemo z drugimi dejstvi.

Župnik pri sv. Benediktu v Slov. Gor. ima čudne navade. Neki prijatelj našega lista, ki je prišel slučajno v ta kraj, nam poroča o temu gospodu prav zanimive novice. 28. svečana je šel v pokojeni orožnik in gostilničar Martin Feiertag k župniku, da mu isti podpiše pobotnico. Ali čudom čuda, — mož je dobil od župnika odgovor: „Vi le pojdite z Bogom, vi ljudem le pohujšanje delate, kajti pri vas se pleše!“ To je pač malo več kot čudno. Gospod Feiertag je imel za svojo plesno veselico licenco in to je licenco tudi plačal. Istočasno pa so priredili prvaški učitelji in duhovni za Ciril-Methodovo družbo veselico, to pa baje brez dovoljenja. Sicer niso na

tej veselici toliko denarja dobili, da bi polomljene cerkvene stolice popravili. Ali nam se zdi, da župnika gostilniški plesi sploh nič ne brigajo in da je zato plačan, da opravi svojo službo. Sicer pa čujemo, da je vložena tožba proti temu župniku Francetu Zmazeku in to zaradi žaljenja časti in zaradi motenja obriti. Videli bomo torej, ali so politikujoči farji čisto prosti v svojem hujskanju. Na vsak način pa se bomo odslej s tem župnikom pogosteje pečali.

Iz Bračne vasi nam piše g. Pepa Nepužlan dolg „odgovor“ na našo notico o smrtni nesreči njenega deteta. Sklicuje se pri temu na § 19. Ali mi res nismo prisiljeni, objaviti dotični dopis. Prostovoljno pa omenimo, da trdi Pepa Nepužlan, da se je nesreča pred njenimi očmi zgodila in jo ne more zadeti nobena krivda. S tem, da to popravimo, ponavljamo le svoj nauk: Stariši, pazite na svoje otroke!

Kaplan Lasbacher v šoli. Od Sv. Antona čujemo poročila, katera so več kot vznemirljiva in ki so sramota za gotovo vrsto farjev. Neka učenka 3. razreda je pravila baje nekaj grdega. Zato pa se je morala celo zimo učiti krščanski nauk na — stranišču. Kadar je prišel kaplan v šolo, nagnal je otroka iz tople sobe. To je trpelo cele tedne. Tudi je kaplan otroka domu pošiljal, da je bil zaradi njega cel dan brez poduka. Ko pa je pripeljal nadučitelj otroka pri roki v šolo, je zakričal kaplan: Tu meni nima nikdo zapovedovati — in potisnil je otroka iz sobe ter za njim zaklenil... Prosimo, Kristus je rekel: Pustite male k meni, — Lasbacher pa se imenuje namestnika Kristusovega in dela tako! To je škandal!

Filijalka c. kr. kmetijske družbe v Slov. Bistrici je imela pred kratkim svoj občni zbor. Predsedoval je načelnik prof. Emil Attems. Dohodki filijalke so znašali v preteklem letu K 2.277 69, izdatki pa 2.173 34. Za občni zbor na Dunaj se je izvolilo gg. grofa Attemsa in A. Stigerja. G. dr. Vošnjak je predlagal, naj se vpliva na glavni odbor, da bi oddajal cepljene trte mesto po 14 po 10 vin. Sprejeto! G. Arsenšek je predlagal, filijalka naj si nabavi dvoje novih mašin (1 „Gatreideputzmühle“ in 1 „Wiesenmoosegge“). Sprejeto! Tudi je predlagal g. Strassgütl, naj se nabavi po centrali več brizgalnic proti peronosperi, katere naj se kmetom po nizki ceni odda. Pri volitvi je bil grof Attems zopet izvoljen; v odbor pa so bili voljeni gg. kanonik Hajšek, A. Stiger in H. Strassgütl.

Iz Slov. Gradca prinašajo prvaški listi solzne novice. Človeku se kar smili, kako ti gospodje jokajo. „Narodna trgovina“ ima menda sušico in „narodna oštarija“ tudi. Ljubljanski „Slovenec“ dela celo pridigo in vpije: „Kdo pa je kriv, da narodna podjetja ne vspevajo tako, kakor bi lahko? Krivi so tega naši (prvaški) merodajni faktorji.“ In tako naprej! Ja, dragi politiki v duhovski suknji, ljudstvo vas pač predobro — pozna. Spominja se, da ste vi ustanovljevali nesrečne „konzume“, ki so požrli kmetom tisočak za tisočakom in so vrgli nedolžne kmete v ječo. In zdaj noče ljudstvo več poslušati zapeljive klice „Svoji k svojim“, temveč kupuje raje tam, kjer dobi za poštno denarje tudi poštno blago. Tako stoji stvar!

Zopet prvaška tatvina. Prvaškega župana v Cvetkovcu pri Ormužu, enega najhujših klerikalnih zagrižencev in naših nasprotnikov, so za prli, ker je sodeležen pri tatvini živine in je sleparil z živinskimi listi. Več poročamo prihodnjic. Zaporedoma že 3 večje prvaške tatvine: Župan v Tarškem vrhu, prvaški uradnik v Ptujju Schwarz, ki je že 200 K tatvine priznal in zdaj župan Andrej Muhič, — trije prvaški voditelji in obenem trije tatovi!

Raiffeisenova zadruga v Zg. Radgoni je imela p. k. svoj občni zbor. Načeloval mu je vrli naš Wratschko. Zadruga je imela leta 1906 že 318 članov in prometa za 448.047 K. Šhod je sklenil, zvišati obresti za hranilne vloge na 4 1/2%, za posojila pa na 5 1/2%. V odbor je bil izvoljen tudi vodja deželne viničarske šole g. Pirstinger.

Sejem v Cmureku. Veliki sejem sv. Gertrude, ki se vrši v Cmureku vsako leto 17. marca, se bode vršil letos dan pozneje, namreč ponedeljek, 18. marca.

Izpred mariborske porote. 57letni kočar

Jakob Kraner iz Šikare je bil obsojen 7. Klerika na 6 let ječe. Zagrešil se je nad svojo dalje ča 14letno hčerko, pretepal in napadal z njo par k ženo, ranil občinskega predstojnika itd. i občinsk

Umor in požig. V Kozmincih v ptujzeli. Re okraju je živel stari posestnik Anton Mžupnikom precej samostansko življenje. 3. t. m. zvečer je, na ga napadli roparji v stanovanju, mu vzeli naji naz kron, pustili težko ranjenega na tleh in za 15.000 hišo. Starček se je iz omedlevice prebudil prilike je stalo vse poslopje v plamenih. Imel je stanove za liko moči, da je zbežal iz hiše, ali v Vlom hiše je obležal in umrl. Grozno hudodelstvo znači vznemirilo vso okolico. In ravno v tem čas denar iz se vršili v ptujskem okraju misijoni, na k cerkev. se je udrihalo čez „Štajerca“...

Samomor. Nekdanji dr. Brumenov p. 18letni Alojzij Osterc se je vrgel 7. t. m. v Fabrik zini Gradeca pod vlak. Našli so ga kot mak. V hip

Z nožem vrat prerezati si je hotel Kovarni. Babič v Morju pri Framu. Težko ranjenegaugi so g odpeljali v bolnico. Ko je ozdravil, se je očno del lil. Mož je imel razmerje z 15 letnim dekletom. Po ki ni ostalo brez posledic.

Zastrupila je neka Ana Leitinger uk; našli Ožbaldu pri Eibiswaldu več oseb. Groznokov. Na nico so zaprli.

Pri igri obesil. 14 letnega Joh. Ozma Peter našli v sv. Bolfangu pri Središču mrtnajerske o špago okoli vrata. Fantič se je obesil pri mriški ce

Rudarska smrt. V Trbovljah je poned. II. raz 9. t. rudar Smodič. Premog se je nanj vsabitelj k ga takoj ubil.

Iz Koroškega.

Mi gremo naprej! Iz okolice Pliberga. Mi sprejeli na enem dnevu 24 novih naših nade. nika o v. Živeli naši agitatorji!

Napredna zmaga. V Röttmansdorfu s. na imena 25. svečana občinske volitve. Naprednjaki so zmagali na celi črti. Živeli!

Od sv. Marjete v Rožni dolini nam p. pa le ne prijatelj, da se hoče nekdo za naše popoln vrata na opravičene članke nad tamošnjimi učitelji menkrat n vati. Menda je ta „nekdo“ načelnik kraj v kr šolskega sveta. Na vsak način se čeka. K. spušani „Mir“, ki se je skrtil za hrbtnje ljud. skih porotnikov, da sta učitelja gg. Joh. G. in Bauer dopisnika našega lista in da razg. „Štajerca“ le zato, da bi zamogla modrega čelnika šolskega odbora napadati. Nam je presneto enako, kaj čečkari „Mirova“ ču. Ljubljani, — ali resnici na ljubo potrdim, smo pripravljene, to pred sodnijo in pod p. izpovedati, — da gospod nadučitelj Gabr. doslej nikdar naročil naš list, da ni spisal nobenega članka v naš list in da sploh n. v zvezi z našim listom. Lažnik „Mir“, se se tvojih nesramnih lažij!

Posledice občinske volitve v Rikarju. Eden, ki se grozno smeji, nam piše: Da trajska farana gresta neko nedeljo iz cerkve čna pti mov. Eden je bil iz naše, drugi iz so. Kako občine Rikarjevas. Govorita o občinskih volitv. v Rikarjevici. Pri tej priložnosti vpraša: iz domače občine: „No kako pa ste neki tamkaj pri Vas?“ „Slabo, slabo, saj več komandirajo volitev črni generali, ne moti pridno. Izvoljeni so kvečemu koj taki mo. imajo po eno kozo“. To sliši neki človek, lja pač šel tudi iz cerkve. Še toplo prinese to n. di, ki znanemu bratcu v Malčepih, ki je tudi činskem odboru in je imel tudi zares meljni. Vboga žival ni smela niti ure več živeti. lja ver. jo je mož zaklat, da ne bi spadal k b. samezn. mož. Slišimo, da bodo kozjo kožo baje. d v. kot zastavo v novem, z veliko silo vstanov. Kajt. izobraževalnem društvu „Trta“. Za posku. li bode taka bandera članom društva ne. trpi v so jo hoteli izobesiti na dan 10. marca pr. talstvo gledališki predstavi, ki je pa bila ob ene. napovedan shod v prid gimpelnovem lov; kor d. se premislili, kajti smeh zavoljo vboge ko. In bil prevelik in kozji mož bi bil hudo bla. ljub s.

Porotna sodnija v Celovcu. 6. t. so stili porotniki zaradi posilstva F. Winkler. l. Tu Modrič pa je bil zaradi istega zločina na. čilo. V Matija Lindner pa na 4 mesece ječe ob. govorn. — 10. prosinca sta pila hlapca Riedl in bili iz grac v sv. Lenartu. Zvečer pa je napadel svojega tovariša, ga težko ranil in ga orop. Vseu. denar in uro. Bil je obsojen na 5 let je. Vseu. Op

Klerikalno nasilje. V Sp. Rožni dolini je že dalje časa neka vboja kočarica zvonila in pri temu par krajcarjev zaslužila. Ker je pa žena pri občinskih volitvah napredno volila so ji to odzveli. Res krščanska ljubezen! Kdor ne voli z župnikom, ta naj pogine. Ali opozarjamo prijatelje, naj vsacega farskega nasilneža takoj sodnji naznanijo.

15.000 K je daroval celovski tovarnar Fomara ob priliki 70. letnega obstoja njegove firme za ustanove za delavce.

Vlom v cerkev. 3. t. m. ponoči so vlomili neznanj zlikovci v cerkev v sv. Mahorju; ukradli so denar iz blagajen. To je že tretji vlom v kateri

Po svetu.

Fabrika smodnika v Spielfeldu je zletela v zrak. V hipu razstrelbe je bilo k sreči le 6 delavcev v tovarni. Nekateri so prenašali smodnik (pulfer), drugi so ga tolkli; to zadnje se je menda premočno delalo, tako da se je smodnik vnel. Dva delavca Polz in Karner sta prišla ob življenje. Polza je vrgla razstrelba 60 korakov daleč skozi zrak; našli so na najvišjem drevju obleko nesrečnikov. Najmočnejše železne dele in debela drevesa je zlomilo kot užgalice.

Peter Rosegger, najpomembnejši pisatelj štajerske dežele, je bil te dni izredno odlikovan. Nemški cesar mu je podelil pomembni kronski red II. razreda. Kakor znano, je Rosegger veliki ljubitelj kmetijskega ljudstva, katerega življenje in trpljenje popisuje v svojih nesmrtnih povestih.

Ljubi „štajerci“! Fajmoster in organist občine Samsing sta se sprehajala zvečer po bližnje vasi. V občinski krčmi sta se posteno pokrepčala. Ko bi imela plačati, opazi župnik, da nima denarja. Organist je bil seveda tudi suh: „Ti krčmar“, pravi župnik; ravno vidim, da niman denarja pri sebi. Napiši najino cebo. Pa ne najna imena na vrata k drugim kmeti. Zastopiš?“ — „Za dobro, fajmoster“, odgovori krčmar in župnik ter organist odkorakata proti domu. Komaj sta prišla par korakov od gostilne, meni organist: „Gospod župnik, jaz se pa le ne zanesem na krčmarja. Ta naju je gotovo na vrata napisal. Res sem raveden. Kaj ko bi šla še enkrat nazaj in pogledala!“ — In res, ko prideta nazaj v krčmo, vidita z velikimi črkami na vratih napisano: „Dominus vobiscum 6 vrčkov pive; et cum spiritu tuo pa 9 vrčkov...“

Šolstvo in klerikalizem.

Prof. dr. Ludvig Wahrmond.*

Kadar se govori o nevarnosti, ki preti ljudski šoli, pridemo vedno na besedo, ki jo srečamo danes na vseh krajih in cestah javnega življenja, na besedo „klerikalizem“.

Tem klerikalizmu se je v okroglo 40 letih posretilo, da spodgrebi ponosno poslopje ljudske šole, ki je utemeljeno v zakonih od 21. decembra 1867, od 25. maja 1868 in od 14. maja 1869. Zunanje zidovje tega poslopja sicer še stoji, ali notranji sestav je že davno razpadel, hišnega gospodarja so že davno napodili in nočna ptica se je vgnezdila v šoli.

Kako se to raztolmači? Od kje to brezobzirno uničenje uredbe, ki je morda najvišjega pomena naše kulture? Zakaj to slepo sovraštvo proti šoli, katere pomen se nikdar dovolj ne naglašaja?

Ali, razumemo se! Klerikalni napad ne velja samo šoli temveč tudi svobodni. Velja pač svobodni na vsakem polju; velja svobodni, ki smo jo pridobili s svojo krvjo po viharjih leta 1848 in vojskah leta 1866 v državni temeljni postavi iz leta 1867; — klerikalni boj velja verski, politični, družbeni svobodni vsacega posameznega državljana, velja pa končno svobodni velike skupine države.

Kajti klerikalstvo ne more razumeti, da so časi njegove vamegnočnosti minuli. Klerikalstvo ne trpi vladarja nad sabo ali poleg sebe. Klerikalstvo ne pozna drugih postav kot svoje. Ničesar ne sovraži in ne proklinja tako močno, kakor duh svobodni.

In pri nas v Avstriji je dosegla cerkev vkljub spomladnini sanji leta 1848 zopet veljavo in moč v „konkordat“ iz l. 1855.

Tudi šole se je popolnoma duhovščini izročilo. Ves poduk v javnih in zasebnih solah naj bi odgovarjal nankom teh duhovnikov, učitelji naj bi bili izročeni duhovniškemu nadzorstvu, šolske

knjige naj bi odobrvali ali prepovedali duhovniki.

To so temelji konkordatne šole. Kako je izgledala stvar takrat v praksi, dokazuje dejstvo, da je obiskoval komaj peti (1/5) del šoli podvržene dece resnično šolo.

Z eno besedo: ljudsko poneuomovanje je šlo zopet v klasje. Za vedno se je hotela pozabiti besedo cesarice Marije Terezije, da naj ostane šolstvo vedno le državna zadeva.

S takimi in podobnimi sredstvi je hotela ubiti duhovščina tako zvani „Jozefinizem“, (to se pravi nanke nepozabnega cesarja Jožefa II.). Hotela je izročiti vse v Avstriji zopet duhovniški nadvladi.

Ali prišlo so nesrečne vojske od leta 1859 in 1866; z njimi je padlo skupaj dslovanje absolutizma (samovlade) in klerikalstva.

Ko je čul kardinal državni tajnik v Rimu izid bitke pri Königsgrätzu, je baje zaklical: „H mondo casca“ („svet se podira“): In res, avstrijski klerikalni svet se je takrat podrl. Ali napačna je misel, da je bila klerikalna nevarnost takrat za vedno premagana. V 60. letih se je opustil „konkordat“ in se je izdalo svobodne postave, ali klerikalci so napravili vihar in papež Pij IX. je rekel, da so bile te postave „za vedno neveljavne“. Od vseh avstrijskih prižnic se je proklinjalo dobre avstrijske postave in se je hujšalo ljudstvo v odpor.

Ja klerikalci niso opustili boj proti novi šolski postavi niti za trenutek. V tistem, neumornem, 40 letnem delu krto, so dosegli korak za korakom, kar ni bilo mogoče v prvem hipu doseči.

Vrabi čivkajo iz vseh streh, da stojijo svobodne naše šolske postave le na papirju; v resnici se nikdo zanje ne briga.

Takšna je stvar v Avstriji in to na vsakem polju. Nobene postave ni, ki bi omejila zatiranje ljudstva in svobodne misle od strani klerikalstva.

Edino glede duhovniških plač je avstrijska vlada veliko delovala. Postave za zboljšanje duhovniških plač so bile izdane v letih 1885, 1890, 1894, in 1898. In tudi to zvišanje se je imenovalo pred kratkim za premajhno in se je zahtevalo zopetno zvišanje za skoraj 5 milijonov kron.

Da se stvar bolj razume, naj tukaj le omenim, da je naraslo aktivno cerkveno premoženje v Avstriji v letih 1835 do 1880 za okroglo 500 milijonov kron. Od leta 1880 do leta 1900 je naraslo to cerkveno premoženje zopet za blizo 223 milijonov kron. In leta 1900 so presegali skupni dohodki katoliške cerkve skupne izdatke za čez 25 milijonov. Avstrijsko prebivalstvo pa je plačalo cerkvi rednih državnih doneskov l. 1901 že blizo 229 milijonov kron.

Tako stoji stvar! Ali kdor se poda klerikalni nadvladi, kdor omeni nevarnost klerikalne nadvlade, temu se škoduje osebno, tega se opsuje osebno in se ga označi kot sovražnika vere...

Ali to je laž! Mi priznamo, da je vera temelj naše kulture, — mi spoštujemo verski čut vsacega posameznika. Minismo protiverski, temveč le protiklerikalni! In vera ter klerikalizem nista nikdar ednaka pojma, kar je stara resnica!

(Naprej prihodnjič).

Gospodarske.

Letošnji hudi mraz in pravilna rez. (Poročilo deželne sadje in vinorejske šole v Mariboru na Dravi.) Hudi mraz ki je vladal od 21. do 22. januarja in od 22. do 23. januarja je v marsičem škodil tudi našim trtam. Ta škoda je večja pri občutljivih sortah in bujno rastočem lesu, ko drugje: večja je tudi v nižjih legah kakor v višjih. Tam, kjer je zapadel sneg tako visoko, da je popolnoma zakril spodnje dele trsov, so ostali spodaj popki čisto zdravi, dočim so bili višji izpostavljeni popolnoma škodljivemu vplivu mraza in so zato trpeli tudi škodo. Žalobog se je to zgodilo v največ slučajih, ker sneg ni bil dovolj visok, da bi varoval trle pred pozebanjem. Preiskave, ki smo jih izvršili v poskumem vinogradu našega zavoda, so poka-

zale sledeče: moslovec je imel v nižavi ozebljenih 100 od 100, v višavi pa 26 od 100 oče; muškati: v nižavi 91 od 100, na višini 64 od ozebljenih oče; žlahtina: v nižavi 98 od 100, na višavi nobeni ozebljeni popki; plavi frank: v nižavi 100 od 100, na višavi 48 od 100 pozebljenih oče; portugizec: v nižavi 99 od 100, na višavi 95 od 100 pozebljenih oče; silvanec: v nižavi 99 od 100, na višavi 50 od 100 pozebljenih oče; laški zelenec: v nižavi 100 od 100, v višavi 46 od 100 pozebljenih oče; beli burgundec: v nižavi 84 in 99 od 100 pozebljenih oče; mali zelenec: v sredini 72 in 78 od 100 pozebljenih oče; plavi burgundec: v nižavi 98 od 100 pozebljenih oče; Zierfahndler; v nižavi 99 od 100 pozebljenih oče; Rotgipflar; v nižavi 85 od 100, na višavi nobenih ozebljenih oče; zeleni veltlinec; na višavi 42 od 100 pozebljenih oče. Kakor lahko razvidimo iz teh števil, je škoda v nižavi večja in vprašamo se: Ali se da popraviti s primerno rezjo ali ne? Pri vrstah in na onih krajih, kjer niso vsa očesa ali večji del ozebljena, se z rezjo gotovo lahko marsikaj popravi. Sem lahko po zgornji tabeli štejemo portugizca, silvanca, laškega zelenca, moslovca, Rotgipflerja, muškati, zelenega veltlineca in traminca, ki so v višjih ali srednjih legah in ki so izgubili polovico, oziroma četrtino očes, ali pa tudi niso nič trpeli. Dočim se lahko režeta v tem slučaju Rotgipfler in traminac na čisto navaden način, se pri ostalih vrstah zelo lahko izračuni, koliko očes, ki jih dobri trs, če je zdrav, je mrtvih, torej koliko jih je treba nadomestiti. To se lahko zgodi na ta način, ki ga kaže sledeči primer: Pri takozvani renski rezi na locenj, ki je pri naših novih nasadih navadno v rabi, in pri kateri dobi trs locenj s 8 do 10 očesi in čep z 2 očesoma, torej skupaj, bi manjkalo 3, oziroma 5 do 6 očes. Ta račun se napravi na podlagi zgoraj priobčene tabele. Zato bo moral sedaj biti locenj še enkrat ali 1/4 tako dolg, ali kar je boljše, treba bode trsu dati 2 locnja namestu dosedanega jednega; potem je namreč privezovanje na srednji kolec lažje. Čep pa mora imeti le 2 očesi, ker nam služi za to, da se trs preveč ne razrase. Če bomo tako ravnali, lahko upamo, da bomo na daljših locnjih, ali na dveh nadomestili ona očesa, ki nam še manjkajo, ker so pozebla. Locnji pa se ne smejo prej privezati, dokler se niso pokazali popki. Če se pri tem pokaže, da je več očes zdravih, kakor smo mislili in da je torej locenj lepo obraščen in če imajo nove brsti lepe kavrnike, potem se lahko jeden locenj, če sta dva, odreže, da se trs malo ovaruje, ali pa se lahko looenj, če je daljši, primerne prikrajša. Tako si prihranimo nepotrebno privezovanje in odvezovanje. Lahko pa bomo tudi opazili, da popki na locnji niti ne poganjajo ali da jih poganja zelo malo. Če se pokažejo brsti na locnju v bližini trsa, potem odrežemo ostali suhi konec locnja, ker nam je nepotreben. Če pa poganjajo na koncu ali v sredini, potem ga privežemo lepo k srednjemu kolecu. Na redko stoječe brsti se bodo lepo razrasli. Če odrežemo locenj ali kos locnja pozneje, se trs sicer bolj solzi, kjer smo ga vrezali, ali to trsu ne škoduje, kakor so pokazale najnovnejše raziskave profesorja dr. Meissnerja v Weinbergu na Württemberskem. Če so poskodovane vrste, ki se režejo navadno na čep, potem bomo vsled zgorajšnjega računa poiskali ravnotako primanjkljaj očes in ravnali ravnotako. Dali bomo trsu brez izjeme locnje ali pa pridržali rez na čep; tedaj pa moramo narediti 1 ali 2 čepa več ali pa pustiti navadno število, zato pa rezati čepa za 1 ali 2 očesi daljše. V nižavah ali pri onih vrstah, ki so izgubile večino očes, se bo škoda komaj dala kaj popraviti z rezjo. Za vse slučaje pa je dobro, če obrežemo vse te vrste ne samo pri onih, ki jih tako navadno režemo na čep, ampak tudi pri onih, ki se režejo na locenj, na kratke čepa z največ dvema očesoma; pri tem se moramo posebno ozirati na trse, ki stoje v nižini ali na one, ki so bili pokriti s snegom. Število čepov pa se naj zviša za 2. do 3. Če je navadno dobil trs 3 do 4 čepa, se jih sedaj naredi 5 do 6. Seveda bodo tudi sedaj pognali izvečine le nižji popki in tudi iz starega lesa se bodo prikazali takozvani speči popki, ki bodo pognali mnogo brsti, ktere pa ne bodo imele sadnih nastavkov. Pridelek se zna s takim

* Vseučilnični profesor dr. Wahrmond je imel svoj čas v domostu veleznimiv govor, katerega objavimo deloma v teh dlankih. Op. ur.